

Advies Brabant C Cultuurprojecten van ten minste nationaal belang (§11)

1.1 Projectinformatie

AANVRAAG:	Bosch Parade	AANVRAGER:	Stichting Bosch Parade
DATUM ADVIES:	14 mei 2020	BIJEENKOMST ADVIESCOMMISSIE:	28 april 2020
BEGROTING:	€ 1.344.617	GEVRAAGDE BIJDRAGE:	€ 400.000

1.2 Algemene omschrijving van het project:

Bosch Parade is een kunstmanifestatie die plaatsvindt in 's-Hertogenbosch, geïnspireerd op het werk van Jheronimus Bosch. Het is ontstaan in 2010 en heeft als kern een optocht van kunstwerken over waterwegen die door de stad lopen. Bosch Parade is een muzikale en theatrale drijvende stoet van hedendaagse objecten, verbeeldingen en verklankingen die door het publiek vanaf de oevers van de Dommel kan worden gadeslagen. Bosch Parade toont met iedere editie vijftien tot twintig multidisciplinaire kunstprojecten met elk een autonoom karakter binnen één verhalend kader. In 2021 is dat kader 'de verleidingen van onze tijd', geïnspireerd op Bosch' schilderij 'de Verzoeking van de Heilige Antonius'. In 2023 vormen de demonen uit het werk van Bosch, maar dan in hun hedendaagse verschijningsvorm, het kader.

In 2019 heeft de organisatie een 'herstart' gemaakt onder leiding van (toen nieuwe) zakelijk leider Erik de Jong en artistiek leider van het eerste uur Miesjel van Gerwen. Brabant C ondersteunde deze doorstart en de ontwikkelambities van de Bosch Parade (de 8e editie, tot dan toe met 27.000 bezoekers de drukst bezochte).

De voorliggende aanvraag betreft de twee volgende edities (2021 en 2023) en heeft als kern het ontwikkelen en uitvoeren van het concept 'de Tuin der Lusten' als aanvulling op het aanbod van de varende stoet, de verbreding van de marketingcampagnes en doorontwikkeling van de organisatie (o.a. een projectbureau om van bijzondere Parade werken zelfstandige voorstellingen te maken). Voor de pitch via internet verschenen Miesjel van Gerwen (artistiek leider), Erik de Jong (zakelijk leider), Claire van Nunen (netwerken en marketing) en Jos van de Wouw (bestuursvoorzitter). In het vraaggesprek ging de adviescommissie onder meer in op het podium Tuin der Lusten, internationale samenwerking en marketing.

2. OPMERKINGEN BIJ CRITERIA

2.1 Het project is gericht op duurzame versterking van het cultuursysteem van de Provincie Noord-Brabant. Dit dient ten minste te blijken uit:

- Creatie van nieuw, kwalitatief hoogstaand cultureel aanbod met een blijvend karakter
- Betekenis voor de ontwikkeling van toptalent in de provincie Noord-Brabant

goed

De Bosch Parade heeft zich in tien jaar tijd als een blijvend en zich in de provincie steeds breder verankerend kunstevenement verankerd. De editie van 2019 heeft hierin een grote impuls laten zien, die met waardering van de adviescommissie een goed doordacht vervolg krijgt in de voorliggende plannen.

De adviescommissie is positief over keuze voor een thematische aanpak die niet als keurslijf wordt opgelegd biedt, gekoppeld aan de nog altijd actuele en inspirerende invalshoeken die de wereld van Jheronimus Bosch biedt. Dit geeft ook op langere termijn ruimte voor aantrekkingskracht op gerenommeerde en veelgevraagde kunstenaars als Joep van Lieshout, Folkert de Jong, Melanie Bonajo en David Bade. Dit maakt tevens de in termen van duurzaamheid logische gedachte van een markt voor individuele onderdelen van de optochten, realistisch. Ook de stap om kunstenaars rond het deelproject 'Witte Vleugel' in verband met deze opdrachtloze Corona-periode al zo snel mogelijk - vroeger dan strikt noodzakelijk - te laten starten, getuigt van de wil om als versterkend element voor de sector te willen opereren.

De ontwikkeling van verdienmodellen (doorontwikkeling van betaalde tribuneplaatsen, Tuin der Lusten als omzet genererend onderdeel), opdrachtgeverschap richting regionale makers en gezelschappen en samenwerking met internationale partners versterken verder de betekenis van Bosch Parade voor duurzame versterking van het Brabants cultuursysteem.

Toptalentontwikkeling komt tot uitdrukking in de wijze waarop bij Bosch Parade talenten uit diverse disciplines worden verbonden aan deelnemende kunstenaars. Voor de komende edities worden Joep van Lieshout en Folkert de Jong genoemd en verder heeft men op het wensenlijstje namen als Melanie Bonajo, Floris Kaaijk, David Bade en Jeroen Kooijmans staan.

Er wordt per editie altijd ten minste één project in samenwerking met AKV|St. Joost ontwikkeld waarbij de studenten dan vanuit Bosch Parade coaching krijgen. Met KOP Breda wordt een meester-gezel programma ontwikkeld. Door getalenteerde kunstenaars vanuit Bosch Parade mee te nemen in internationale uitwisselingsprojecten wil Bosch Parade hen de kans bieden hun talenten verder te ontplooiën en zich als Brabantse makers ook internationaal te manifesteren. De adviescommissie waardeert dat Bosch Parade langs deze weg ook vooruit kijkt naar een nieuwe generatie 'Parade-kunstenaars'. Met de verwachting van een nadere uitwerking in het businessplan van het traject dat de talenten met de gevestigde kunstenaars doorlopen, heeft de commissie vertrouwen in dit aspect van de aanvraag.

Tot slot blijkt oog voor duurzaamheid uit de wens van het bestuur om het nu nog heel compacte kernteam zonder overdreven luxe uit te willen laten groeien tot een robuuster projectbureau.

2.2 Het project is gericht op het ontwikkelen en uitvoeren van een cultuurproject van ten minste nationaal belang

goed

Uit aanvraag en pitch blijkt voor de adviescommissie een evident groeiend nationaal en internationaal netwerk rondom Bosch Parade. Partners en geïnteresseerden uit VS, Canada, Rusland, België, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Zweden en Polen hebben zich al in verschillende stadia van concreetheid aangediend. Het verdient aanbeveling dat de organisatie zich bezint op zelfbewust en kritisch onderzoek van de groei- en winstkansen binnen zo'n netwerk, en het niet alleen laat aankomen op 'wat zich aandient'.

Door samenwerking met landelijk en internationaal geziene organisaties en kunstenaars als November Music, Het Zuidelijk Toneel en Joep van Lieshout, ontwikkelt Bosch Parade elementen die ten minste op landelijk niveau zijn neer te zetten. Het is van belang de marketingstrategie met name online hier goed op door te ontwikkelen.

2.3 Het project is van hoge culturele kwaliteit van ten minste nationale betekenis, tot uitdrukking komend in (1) oorspronkelijkheid, (2) zeggingskracht en (3) vakmanschap.

voldoende

Voor wat betreft de parade zelf heeft de adviescommissie geen voorbehoud bij het te kwaliteitsniveau dat de initiatiefnemers ambiëren, en waar zij met het beschreven ontwikkelproces van de kunstwerken en met kunstenaars van naam zoals hierboven al genoemd ook echt stappen van betekenis in zetten. De commissie vindt het van belang dat hiermee de op zichzelf al sympathieke samenwerking met maatschappelijke outsider-groepen zoals daklozen, en ook met amateurkunstenaars voldoende continuïteit in kwaliteit in het geheel houdt. In het verleden heeft dit wel eens tot dips in de stoet geleid, terwijl de ervaring met veel community-art projecten inmiddels duidelijk maakt, dat dat helemaal niet hoeft.

Wat betreft het podium Tuin der Lusten heeft de adviescommissie nog geen heel helder beeld gekregen over (de kwaliteit van) het aanbod daar, buiten het plaatsen van werk van Joep van Lieshout in de komende editie. De aanvrager geeft aan dat dit zich nog moet ontwikkelen, mede in samenspraak met gebruikers. De commissie heeft gezien de beoogde brede inzet van dit podium als verdienmodel geen bezwaar als dat verder enigszins organisch gaat ontwikkelen, en het is misschien zelfs wel belangrijk om ook een feestlocatie te hebben, maar zij acht het wel van belang ook hier bij het aanbod kwaliteitseisen te formuleren die voor voldoende aansluiting bij de kernactiviteit zorgen.

2.4 Het project getuigt van goed cultureel ondernemerschap

voldoende onder voorwaarde

De adviescommissie is positief over de creativiteit waarmee de organisatie kijkt naar spreiding van verdienmodellen. Naast de verdienmodellen voor eigen inkomsten die gevalideerd zijn met/door het Brabant C ontwikkelproject in 2019 (doneren online en op locatie, kaartverkoop tribuneplaatsen, social responsibility, sponsoring, business to business en toeristische arrangementen), wordt het toekomstperspectief geduid en wil de organisatie nu daarnaast aan de slag met nieuwe verdienmodellen rond horeca en creatieve sessies met bedrijfsleven en overheden. De commissie vindt de verbinding met technologische startup rond de app 'Tap per Use' gedurfd en ondernemend.

Voor de doorontwikkeling wordt zoveel mogelijk ingezet op samenwerking met coproductanten.

Aandachtspunt is voor de adviescommissie een goede samenhang tussen de communicatiestrategie en de ontwikkeling van deze verdienmodellen. Het bewustzijn daarvan kwam in de pitch nog niet sterk naar voren. Marketing lijkt nu nog vooral gekoppeld aan Den Bosch als aantrekkelijke stad. Spelen met de thema's van de komende jaren ('verleiding' en 'hedendaagse demonen') is al een goede stap. Ook de conversie van aandacht via sociale media is een aandachtspunt in de marketingstrategie. Dit zouden onderdelen moeten zijn van de nog nader uit te werken marketingstrategie, waar eerder in dit advies ook al op is gewezen.

Een ander aandachtspunt dat in het businessplan nog aandacht verdient, is de ontwikkeling van balans tussen kosten en opbrengsten van de Tuin der Lusten. De exploitatie daarvan moet nog goed doordacht worden, zodat het geen Tuin der Lasten zal blijken en de waardevolle ambitie rond dit onderdeel strandt.

2.5 Het project heeft draagvlak in de Brabantse samenleving

goed

Lokaal draagvlak komt om te beginnen tot uitdrukking in vele vrijwilligers, amateurkunstenaars en organisaties uit Den Bosch en omstreken die bij de uitvoering betrokken zijn. Het draagvlak onder de Bossche bevolking is evident en nog steeds groeiend. Verder wordt samengewerkt met bovenlokale culturele organisaties en initiatieven in Brabant als Theaterfestival Boulevard, Het Zuidelijk Toneel Tilburg, KOP Breda, Impossible Bodies, Spark Campus, Bosse Nova, Noord-Brabants Museum, Jheronimus Bosch Art Center, AKV|St Joost. Visit Brabant, November Music en Festival Cement zijn vaste adviseurs. Verder speelt de Bosch Parade Community een belangrijke rol in het aanhaken van de Bossche bevolking. In het kader hiervan worden kunstaaars uitgedaagd om participatieprojecten met inwoners op te zetten. Hierbij wordt ook samengewerkt met basisscholen en andere onderwijsinstellingen en met maatschappelijke organisaties als Stg. Loods, Stg. Babel, Sociaal Theater 's-Hertogenbosch.

2.6 Het project sluit aan bij de ambitie van de provincie Noord-Brabant om tot de top van de industriële kennis- en innovatieregio's te komen, waaraan in ieder geval wordt voldaan indien het project een aantoonbare verbinding met de Brabantse topsectoren heeft

voldoende onder voorwaarde

Dit thema komt in de aanvraag nog niet sterk tot uiting. In de pitch geeft de projecthouder aan dat via de thema's 'verleiding' en 'hedendaagse demonen' heel goed verbindingen met het dubbele gezicht van moderne technologie te leggen zijn. Daar zijn al experimenten mee gedaan in de voorbereiding. De adviescommissie vindt dit een goede gedachte, die concretere uitwerking in het businessplan verdient.

3. ADVIES

3.1 Advies

Hoewel de adviescommissie bij twee van de criteria voorwaarden formuleert, staat voor haar voorop dat Stichting Bosch Parade met haar aanvraag en pitch een op veel punten al goed doordacht, goed gepresenteerd en voor Brabant C heel aantrekkelijk voorstel heeft neergelegd. De commissie adviseert dan ook met plezier om deze aanvraag door te laten naar de businessplan fase. De voorwaarden moeten in dit geval eerder gezien worden als zekerheid om specifieke aandachtspunten rond marketing en verbinding met het profiel van Brabant niet uit het oog te verliezen, in het vertrouwen dat de aanvrager hier prima invulling aan kan geven, dan als aarzeling om positief te adviseren.

Het gaat op dit moment snel (of juist traag) met ontwikkelingen onder invloed van de Covid-19 pandemie. Waar de commissie tijdens de pitch nog durfde vertrouwen dat een evenement als Bosch Parade over ruim een jaar wel weer zou kunnen plaatsvinden, geven de sindsdien bekend gemaakte overheidsbesluiten met betrekking tot massale evenementen, inmiddels aanleiding tot rekening houden met verschillende scenario's op dit punt in het businessplan.

4. SAMENSTELLING ADVIESCOMMISSIE

4.1 Samenstelling Adviescommissie

Bert Dirrix, voorzitter
Peter brouwers
Katja Diallo
Edwin Jacobs
Otto van der Meulen
Arne van Vliet

Disclaimer: bovenstaand advies is opgesteld ten behoeve van besluitvorming door het bestuur van Stichting Brabant C Fonds. Het advies op zichzelf is geen besluit tot verlening, noch geeft het aanspraak op een besluit tot verlening. Het besluit van het bestuur van Stichting Brabant C Fonds kan afwijken van het advies. Art. 8.3 van de statuten van de stichting bepaalt dat het bestuur een voornemen om met het besluit af te wijken van het advies, ter advisering dient voor te leggen aan de Raad van Toezicht van de stichting.

commissievoorzitter:

Bert Dirrix

vastgesteld d.d.:

14 mei 2020